

2383

Risikofylt lek og sikkerhet

av

Marianne Nikolaisen

Bacheloroppgave

Natur og friluftsliv

Trondheim, april 2012

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR FØRSKOLELÆREUTDANNING

Risikofylt lek og sikkerhet

av

Marianne Nikolaisen

Kandidatnummer 814

Bacheloroppgave Natur og friluftsliv

Veileder fordypning/linje
Ellen Beate Sandseter

Veileder pedagogikk
Marit Heldal

Trondheim, april 2012

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskolen og er godkjent som en del av førskolelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR FØRSKOLELÆRERUTDANNING

Dronning Mauds Minne
Høgskolen

Forord

Jeg ønsker å takke mine veiledere ved Dronning Maud Minne Høgskole, Ellen Beate Sandseter og Marit Heldal for konstruktiv veiledning under mitt arbeid bachelor oppgaven. Vil også takke min tålmodige samboer som har støttet og motivert meg underveis i skriveprosessen. Min gutt Kasper skal ha sin takk for å ha gitt meg masse inspirasjon og glede. Remi og Margit som spontant og omsorgsfullt har stilt opp som barnevakt har gjort at tidskabelen gikk opp, tusen takk. Avslutningsvis vil jeg takke Silje Walslag og Elisabeth Suzen som har lest og kommentert oppgaven.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	2
2. Teori	4
2.1 Risikofylt lek	4
2.1.1 Risikofylt lek som positiv faktor for barns utvikling	4
2.1.2 Risikomestring	5
2.1.3 Læringsteori	7
2.2 Foreldreskap	7
2.3 Organisert aktivitet	10
2.4 Sikkerhet i barnehagen	10
2.4.1 Lekeapparater	12
3. Metode	13
3.1 Kvantitativ metode	13
3.2 Klargjøring av egen forforståelse	13
3.3 Spørreundersøkelsen	14
3.3.1 Utvalg	15
3.4 Kildekritikk	16
3.5 Metodekritikk	17
3.6 Reliabilitet	17
3.7 Validitet	18
3.8 Etske retningslinjer	18
4. Resultat og drøfting	20
4.1 Foreldres tilstedeværelse i barnas lek	20
4.2 Risikofylt lek	21
4.2.1 Kjønnforskjeller	26
4.3 Sikkerhet i barnehagen	27
5. Avslutning	32
6. Litteratur:	33
7. Vedlegg	36

1. Innledning

Denne oppgaven har risikofylt lek og sikkerhet som tema og vil holde fokus på foreldres oppfatning av tema. Den frie leken i nærmiljøet uten tilsyn av voksne var i stor grad gjeldene da jeg vokste opp, hvor også spenningssøking og risikofylt lek var en naturlig del av leken. Sikkerhetsforskriftene som kom i 1996 skapte store endringer av lekeplassenes utforming og resulterte i et nytt syn på barns lek da det var mange lekeapparater som ble ansett som farlige for barn. Dette ligger til grunn for min antakelse av at barns lek ved naturlekeplasser uten tilsyn av voksne ikke er like gjeldende i dag. På vinteren er det ikke ukjent at noen barnehager benytter hjelm på barna, for å unngå hodeskader ved fall på glatt is. Stiller med undring til hvordan samfunnet har utviklet seg når en form for overvåkning med GPS på barn diskuteres som en god investering (Foreldreogbarn.no publ.21.01.2010) og (Lociloci.com). Det er disse diskusjonene som gjør det aktuelt å skrive om foreldrenes oppfatning av risikofylt lek og sikkerhet. Ut fra dette kan jeg danne meg et inntrykk av lekemønsteret til dagens barn og hvilken rolle jeg som førskolelærer vil ha i forhold til dette. Ellen Beate Sandseter har forsket på barns risikofylte lek og er spesielt aktuell i denne oppgaven. Sandseter har skrevet flere artikler og er medforfatter i fagbøker til førskolelærerutdanningen. Sandseter har skrevet en doktorgrad med risikofylt lek som tema og er derfor en fremtredende forsker på dette området. I løpet av det siste året har risikofylt lek vært et omdiskutert tema og Sandseter har ved flere anledninger vært intervjuet i forhold dette. Noe av det blir tatt med som teorigrunnlag i denne oppgaven.

Problemstillingen for denne oppgaven er:

Hvilken oppfatning har foreldre/foresatte i barnehagen av risikofylt lek og hvordan mener de barnehagen forholder seg til det å ivareta barnas sikkerhet?

For å få svar på dette har jeg laget en spørreundersøkelse som søker kunnskap om foreldres oppfatning av risikofylt lek og sikkerhet. Utarbeidelse av spørreundersøkelse blir presentert under metoddelen i denne oppgaven, mens resultatene fremstilles under resultat og drøftingsdel.

Utgangspunktet for denne oppgaven er følgende definisjonen på risikofylt lek: risikofylt lek er en utfordrende og spennende lek som innebærer risiko for at barnet kan skade seg hvis noe går galt (Sandseter 2009). Det kan for eksempel være lek ved høyder, lek med stor fart,

slosseleker, lek ved farlige steder som ved klipper eller dypt vann, farlige redskaper eller at barna kan gå seg bort (Osnes 2010).

Oppgaven omhandler foreldre og foresatte til barn i barnehagen, men blir omtalt som foreldre og respondenter i oppgaven.

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2006/2011) gir retningslinjer for barnehagens verdigrunnlag, innhold og oppgaver. Rammeplanen benevnes heretter som Rammeplan (Rp 2006/2011).

I denne oppgaven vil du lese om hvordan risikofylt lek er en positiv faktor for barns utvikling. Oppgaven ser på viktigheten av risikofylt lek og i drøftingsdelen blir dette sett ut fra ulike perspektiver. Læringsteoretikeren Vygotsky (her i Torill Moen 2012) og hans sosiokulturelle teori benyttes for å belyse den voksnes rolle i forhold til det å være en støttespiller i barnets fysiske utvikling og utforsking av lek i barnehagen. Foreldre er viktige personer i barnas liv og har hovedansvaret for barns oppdragelse og danning. Foreldre blir derfor en viktig del av oppgaven for å belyse bakenforliggende årsak til deres oppfatning av risikofylt lek. Sikkerhet som er en del av tema for denne oppgaven blir sett nærmere på med utgangspunkt i sikkerhetsforskriftene og ulike syn på sikkerhet på lekeplasser og metoder for å ivareta sikkerhet hos barn.

2. Teori

2.1 Risikofylt lek.

Risiko som begrep har sitt opphav fra gresk og latin "rhiza" som ble brukt for å beskrive faren ved å seile for nær kysten hvor strømmer i sjøen kunne utsette mennesker for fare (Boyesen 1997). Det kan også forklares som "den fare uønskede hendelser representerer for mennesker, miljø og økonomiske verdier" (Aven i Boyesen 1997:46). Risikofylt lek er en utfordrende og spennende lek som innebærer risiko for at barnet kan skade seg hvis noe går galt (Sandseter 2009). Det kan for eksempel være lek ved høyder, lek med stor fart, slosseleker, lek ved farlige steder som ved klipper eller dypt vann, farlige redskaper eller at barna kan gå seg bort (Osnes 2010).

2.1.1 Risikofylt lek som positiv faktor for barns utvikling

Lek er en viktig del av barnas utvikling og det er gjennom leken at barnet utforsker seg selv og sin kropp. "Barn har et iboende behov for spenning og utforskning, noen mer enn andre" (Rasmussen 1996 i Osnes 2010). For barnet oppleves risikofylt lek når det leker med moderat eller høy grad av fysisk aktivitet med energiforbruk godt over hvilenivå og hvor barnet kan få en behagelig opplevelse av svimmelhet, sitring, sug og kiling i magen (Pellegrini i Osnes 2010). Det er i slike situasjoner barnet lærer seg selv å kjenne og finner den fine balansen, det er spennende og godt for barnet. For å finne denne balansen trenger barnet øvelse for å vite når leken kan gå for langt og føre til skade på seg selv eller andre i omgivelsene. Sandseter hevder at det er gjennom leken at barna lærer å kjenne sine egne begrensninger og muligheter (Sandseter i Osnes 2010:146). Dette er i tråd med det Rammeplan (Rp 2006/2011) sier om at barnet lærer seg selv og verden å kjenne gjennom kroppslig aktivitet og bevegelse, de skaffer seg erfaring, ferdigheter og kunnskap på mange områder.

I følge Bekoff og Byers (1981) er et av de mest kjente tegnene til lek at barnet er indre motivert og aktiviteten er viktigere enn målet. Noe av det samme beskriver psykologen Mihaly Csikszentmihalyi (1977) gjennom "flytsonen". Flytsonen er når et menneske er oppslukt av en aktivitet, har full kontroll og eier ingen begrep om tid og sted, det er opplevelsen med aktiviteten som er målet. Barnet balanserer mellom å kjede seg eller oppleve angst og redsel. Det er dette som gjør det spennende for barnet da det prøver seg frem og utforsker seg selv og omgivelsene (Sandseter her i Osnes 2010:139). I følge Lillemyr er det i flyten at barnet har best læringsutbytte (Lillemyr 1999 her i Furuset 2000 s73).

2.1.2 Risikomestring

Den fysiske leken gjør at barna blir smidige, sterke, koordinerte og at de kan handle raskt og hensiktsmessig. Barna utvikler en mental styrke og erfaring som gjør dem sterkere og sikre på seg selv. Barnet lærer seg risikomestring (Sandseter 07 i Osnes s146). Kibsgaard og Sandseter (2010, her i Moser 2010) hevder at jo tryggere barnet blir på egne bevegelser desto mer tør barnet å søke av utfordringer. Breivik (2004) viser frykt for at den kommende generasjon vil møte store utfordringer om man ikke tar verdien av risikofylt lek på alvor. Breivik setter det på spissen når han hevder at kommende generasjon blir dårligere bilkjørere da de ikke har gode koordinerings egenskaper og at et fall på isen vil gi store helsemessige skader når kroppen ikke er sterk til å bygge seg opp (Breivik 2004). Affordensces er et økologisk begrep utarbeidet av J.J Gibson (1979 i Moser 2010:158), som viser hvordan et miljø inviterer organismer (barnet) til utfordringer tilpasset eget nivå. Affordences er noe omgivelsene tilbyr iakttakeren og avhenger dermed av både omgivelsene og organismen. Et lekende barn tilpasser seg omgivelsene med utgangspunkt i egne forutsetninger og behov for utfordringer. Noen barn finner spenning og utfordringer i å klatre til toppen av et tre, mens andre har nok utfordringer på den nederste greinen. En affordences er ikke fast, men endrer seg i takt med barnets utvikling, handlingsevne og kroppsbeherskelse (Sandseter i Moser 2010:158). Vil påpeke at det er individuelle forskjeller og at ikke alle barn er like utforskende og ikke har like stort behov for å teste egne grenser. I følge Sandseter (2010 i Moser 2010) er det kjønnsforskjeller mellom jenter og gutter i forhold til hvor mye dem søker spenning. Hvordan foreldre sosialiserer og oppdrar deres barn kan avhenge av barnets kjønn og ha innvirkning på graden av spenningsøking hos gutter i forhold til jenter.

For at et barn skal kunne mestre en risiko må barnet være i en situasjon hvor det kan være en fare for risiko. Holdes barna unna risikosituasjoner med hensikt å skjerme ulykker fratår man barna viktig lærdom. Dukker det opp risikokilder senere i livet står barnet uten fysisk, motorisk og psykisk refleksjon til å handle med sannsynlighet for mindre skadeomfang (Sandseter i Furuset s.70). Et intervju av Sandseter (2011) utført av barnehage.no setter Sandseter det på spissen når hun hevder at det er tendens til at man til enhver anledning setter hjelmer på barnas hode for å ivareta sikkerheten (barnehage.no 19.12.2011).

Et ute område preget av natur elementer vil være givende for barn. I følge Sandseter skal barnas lekemiljø være av en slik karakter som innbyr til allsidig lek, med innbydelse til klatring, hopping og løping. Naturen byr på mange allsidige utfordringer i ulent terreng med steiner, sand, kongler, pinner, vann, mose, busk, treer og kratt. Naturmiljøet er i følge Moen

og Jackobsen sansemotorikkens hjemmebane (Moen og Jackobsen 2007:241). Naturen har utfordringer til alle og dens allsidige lekemiljø fremheves også i Rammeplanen (2006/2011). Men det er ikke alle barnehagene som har like god tilgjengelighet til naturen, en mulig løsning kan da være å bestrebe å trekke naturelementer inn i barnehagens ute område.

Dette gir ikke bare styrke til risikostyring men også barnets fysiske og psykiske utvikling. Barnet får blant annet bedre koordinasjon, muskelstyrke og balanse (Furuset 2000:77). Naturen er et godt utgangspunkt for å komme i situasjoner hvor ens subjektive risiko blir satt på prøve, barn finner utfordringer som passer til deres utviklingsnivå.

Man kan skille mellom subjektiv og objektiv risiko. Den subjektive risiko er den som mennesket kan føle ut fra hvordan det selv vurderer faren for at noe uønsket skal hende eller hvor stor grad faren kjennes. Den objektive risiko er den faren som er tilstedet, den er uavhengig av hva mennesket har av bakgrunns erfaring og hvor stor grad faren kjennes. Mennesker med erfaring av risikosituasjoner har større kontroll og kan vurdere risikoen når det oppstår en objektiv risiko (Breivik 1989, her i Osnes). Det å ta en sjanse med en risiko i leken kan medføre en skade på barnet, mestrer ikke barnet denne risikoen kan det føles tungt, men barnet lærer seg at det kreves en endring i bruk av kroppen og hva dem kan gjøre for å unngå å slå seg neste gang (Osnes 2010:143).

Vi har alle et grunnleggende behov for å søke spenning i stor eller liten grad. I dag er det flere og flere unge og voksne som søker sport med fart, spenning og høy risiko. I følge Zuckerman (1994 i Furuset 2000) blir ikke behovet for spenning dekket i dagens uspennende samfunn.

Barnehagen har tradisjonelt vært kjent for å ikke sjanse når det gjelder risikofylt lek og holder stramme rammer på dette feltet. Studier viser at kvinner er mindre spenningsøkende enn menn (Zuckerman 1992,1994), det kan være en medførende faktor for at barn ikke får nok utfordringer innenfor lek som kan medføre en risiko i barnehagen. Den nye sikkerhetslovgivningen som kom i 1996 (Furuset 2000) kan ha underbygget redselen for skade hos kvinnene. Kvinner er klart i flertall blant de ansatte i barnehagene, mens snaut en av ti ansatte er menn (Statistisk sentralbyrå 2007). Sikkerhetslovgivningen skapte diskusjoner og det ble satt stort fokus på sikkerhet. For dem som i utgangspunktet er litt skeptisk og redde for at barn skal skade seg vil finne lovgivningen som en støtte for å legge bort og kutte ned på aktiviteter som kan medføre en risiko for skade. Slik det innledningsvis ble presentert gjennom definisjon av risikofylt lek, er det risiko for skade i barns fysisk lek, og i ytterste konsekvens død til følge. Barnehageloven §2 sier: Barnehagen skal gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfulle opplevelser og aktiviteter i trygge og samtidig utfordrende

omgivelser. I følge Gunnar Breivik (2004) har det i løpet av et generasjonsskifte skjedd en forsiktigjøring av barnas lek etter at barnehagen overtok tilsynet av barna. Barnehagen har ansvar for barna og må forholde seg til en rekke sikkerhetsforskrifter og et samarbeid med foreldre.

2.1.3 Læringsteori

Jeg vil i det følgende gjøre nærmere rede for Vygotskys sosiokulturelle teori som forståelsesramme for barns lek (Vygotsky 1896-1934, her i upublisert materiale 2012, Torill Moen).

Selv om Vygotskys sosiokulturelle teori først og fremst knyttes til undervisning i skolen, kan denne teorien også benyttes for å belyse den voksnes rolle i forhold til det å være en støttespiller i barnets fysiske utvikling og utforsking av lek i barnehagen.

Vygotsky var kritisk til å se barnets utvikling i stadier og beskrev derfor barnets aktuelle og potensielle utvikling med den nærmeste utviklingszone som hjelp til utnyttelse av vekst og utvikling. På det aktuelle utviklingsnivå står barnet alene med sin internaliserte, automatiserte kunnskap og ferdigheter uten behov for voksen støtte (Torill Moen 2012). I barnets flytsone (Csikszentmihalyi) leker barnet med mestring i det aktuelle utviklingsnivå men utfordrer seg selv med å komme over til den potensielle sone og opplever en flyt i leken da det vipper mellom balanse og ubalanse. For å strekke seg mot den potensielle sonen vil barnet trenge hjelp fra en medierende hjelper, som sitter med mer kunnskap og kompetanse enn seg selv, i følge Vygotsky. Barnets fase mellom den aktuelle og potensielle utvikling er den nærmeste utviklingszone. Den voksnes rolle som medierende hjelper er å bygge et støttende stillas for barnets utvikling. Den språklige interaksjonen er et viktig redskap for å stille spørsmål og gi barnet tilbakemeldinger på handling, den voksne må evne å gå inn i en utviklingsstøttende dialog (Torill Moen 2012:16). Moen støtter seg til Vygotskys forklaring når hun hevder at bevissthet og kognisjon utgjør et menneskes høyere mentale funksjoner. Gjennom samhandling med andre mennesker vil barnet rekonstruere erfaringene og gjøre disse til en indre del av seg selv, i følge Vygotsky. Ved dette kan kognisjon og samhandling forstås som å ha en vesentlig betydning for barnets utvikling.

2.2 Foreldreskap

Foreldre har hovedansvaret for barnas oppdragelse og danning, dette er nedfelt i Barnekonvensjonen (Barne og familiedepartementet 1989/2003) og i barneloven (Barne og likestillingsdepartementet 1981). Barnehagen skal være et kompletterende miljø til hjemmet

og skal vise respekt for ulike familieformer (Rp 2006/2011:18). For bredere forståelse av hvordan barna utvikler seg kan man se hvordan samfunn og miljø er påvirkende faktor til barnets ressurser. Urie Bronfenbrenner (i Kloep & Hendry 2003) beskriver ved hjelp av den økologiske modell hvordan samfunn og miljø er påvirkende faktorer til barnas utvikling. Den utviklingsøkologiske modellen synliggjør hvordan barnet påvirkes av samspillet mellom familie, barnehage, fritidsaktiviteter samt hvordan instanser i samfunnet påvirker barnet helt ned på mikronivå. Bronfenbrenners (Kloep og Hendry 2003) økologiske modell kan sees i forhold til det Torill Moen sier om miljøets betydning av barnets aktive internaliseringsprosess til danning av høyere mentale funksjoner. Foreldrene tilhører barnas mikronivå. Det er et godt utgangspunkt at barnehage og foreldre samarbeider og er forenelige for at barnets utvikling som individ i et miljø skal bli best mulig (Kloep & Hendry 2003:41). Gjennom samarbeidet får barnehagen kjennskap til foreldrenes oppfatning av barnet, oppdragelse og eventuelt om det er noe de er engstelig, redd for eller opptatt av. I følge Kvello er det en forutsetning å sette foreldre i subjekt – subjekt posisjon for at et godt samarbeid dyrkes (Kvello 2010).

Skulle det være noen foreldre som ikke ønsker at deres barn skal utsettes for noen utfordringer som kan medføre en skade, må barnehagen tilrettelegge for dette og berolige foreldrene. Skulle en ulykke inntreffe vil det være en vanskelig situasjon for barnehagen da det er de ansatte som står til ansvar for hendelsen. Foreldresamarbeidet er i hovedsak for å kunne skape gode forutsetninger for barnet i barnehage og på hjemmebane, med hovedfokus på barnets beste (FN–barnekonvensjonen om barns rettigheter).

I følge Rammeplanen skal barnehagen gi barn under opplæringspliktig alder gode utviklings og aktivitetsmuligheter i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem (barnehageloven §1 formål i Rp 2006/2011). Etter full barnehagedekning ble innført i flere kommuner er det større frihet til valg av barnehager (Regjeringen.no). Full barnehagedekning har også ført til økt kvalitetsbevissthet da det er viktig å fremheve barnehagen som pedagogisk institusjon (Kvistad og Søbstad 2005). Det er viktig med godt samarbeid mellom foreldre og barnehage for å skape et godt utgangspunkt for barnet. En undersøkelse gjennomført av TNS Gallup (2008) på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet viste at et flertall på 91 prosent er fornøyd med samarbeidet mellom foreldre og personalet i barnehagen (St.meld. nr. 41). Annen undersøkelse utført av barnehage.no (2009) viser at 77% av foreldre er ”svært fornøyd” eller ”meget fornøyd” med tilbudet i norske barnehager. Dette viser at det er god tillitt mellom foreldre og barnehage. Barnehagen skal ha en faglig begrunnelse for det pedagogiske innhold

og kan med tydelighet ovenfor foreldrene forklare hvordan man jobber i barnehagen med faglige begrunnelser for virksomheten (Rp 2006/2011). Dette kan gjøre samarbeidet med foreldre enklere, da dem vet hva barnehagen står for og kan forvente av dem. Det som i utgangspunktet høres skremmende og uforsvarlig ut, kan være enklere å godta da man har fått begrunnelsen for det. Å veilede foreldre kan skape gode relasjoner mellom foreldrene og ansatte i barnehagen og er et godt utgangspunkt for samarbeid. Godt samarbeid mellom barnehage og foreldre skaper trygge forhold for barn (Kvello 2010).

Barnehagens ansatte har et ansvar for å sikre et godt samarbeid, samtidig som de skal ta hensyn til foreldrenes forventninger til virksomheten (Grythe og Midtstundstad 2002 i Kvello 2010:302). Ved å anerkjenne foreldrenes oppfatning tydeliggjør man barnehagens faglige integritet. Anerkjennende forhold til foreldres oppfatning og opplevelser er ikke noe man har, men noe du er i følge Løvlie Schibbye (2004 her i Kvello 2010). Det er ikke bare foreldre som skal sees fra subjekt - subjekt posisjon, det skal barnet også. Subjekt er i følge Bae (2004) det handlende mens objekt er en gjenstand som kan manipuleres. Ved å behandle et barn som objekt fratrar man barnets evne til å utvikle seg selv, barnet blir i stedet formet og behandlet. Noe som kan medføre at barnet får svekket selvfølelse, psykisk forstyrrelse og kontaktløshet i følge Bae (her i Kunnskapsdepartementet). Å møte barnet som subjekt innebærer å være anerkjennende for barnets rettigheter i forhold til egen opplevelsesverden. Barnet får forholde seg til seg selv og meningen med tilværelsen og deltar aktivt i samhandling med andre mennesker (Bae 2004). I følge Sandseter (2011) blir ikke barna tryggere av å bli holdt tilbake i fysisk aktivitet, tvert imot hevder hun at overbeskyttelse gir engstelige barn som ikke vet hvordan de skal håndtere miljøet rundt seg når det ikke er noen som passer på (Sandseter 2011 i barnehage.no). Dette er viktig i forhold til hvordan vi ser på barn og hvilket syn vi har på dem. Barnet er det viktigste foreldre har og ønsker etter beste evne å innfri barnets ønsker.

Forholdet mellom foreldre og barn er komplisert, dynamisk og variabelt, som er forskjellig fra forhold til forhold. Å være foreldre er komplekst da det avhenger av det enkelte individ. Foreldre skal finne balansen mellom kontroll og selvstendighet, kjærlighet og konsekvens, utfordringer og risikofaktorer (Kloep og Hendry 2003:197).

Kloep og Hendry (2003:214) skriver også at foreldre burde oppmuntre barna til å prøve nye atferdsmønstre, nye oppgaver og utfordringer samtidig som de skal beskytte barna fra å ta avgjørelser og utfordringer som ligger langt fra barnets ferdighetsnivå. Tanken bak dette er at barnet skal lære seg uavhengighet og kunne ta egne valg og avgjørelser da dem står på egne ben uten tilsyn. I følge Breivik (2004) er det en barnerett å få småskader, som kutt og

skrubbsår. Men å overlate et lite barn til en lek som kan medføre skade er en uønskelig situasjon og man jobber i retning av å forebygge. Det blir den voksnes oppgave å vurdere graden av hvor farlig leken kan være, hvor stort skadeomfanget kan bli og ikke minst hvordan man tar hensyn til barnets ønsker og initiativ (jfr. Bae 2004).

2.3 Organisert aktivitet

I et veiledningshefte for foreldre skriver Majavatn og Fjørtoft om barn, idrett og egenstyrt lek (Majavatn og Fjørtoft 2008). Her oppfordres det til at foreldre er aktiv innenfor barnas hverdagstilbud og at idrett er bra for barna. Gjennom idretten knytter barna vennskap til andre barn eller vedlikeholder vennskap ettersom vennene er der. Majavatn og Fjørtoft (2008) trekker frem viktigheten av å ivareta barnas lek i det organiserte tilbudet. Barna er opptatt av leken og anser ikke resultater som målet med aktiviteten, det er artigst å holde på. Leken på "løkka" er ikke like fremtredende i dag. De organiserte aktivitetene tømmer nabolagene for barn og det er lite barn igjen som kan danne noe felles. For å leke trenger barna andre barn (Majavatn og Fjørtoft 2008).

2.4 Sikkerhet i barnehagen

I moderne vestlige samfunn er det økende fokus på barns sikkerhet, inkludert barnas lek og lekearena (Sandseter i Kvello 2010:178). Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler (ndla.no) har til formål å bidra til at miljøet i barnehager fremmer helse og trivsel. Forskriften skal bidra til at sykdom og skade forebygges. Barnehagene skal ha beredskapsplaner som inneholder plan for håndtering av ulykker og skader, i følge Hagen og Sandseter(2010, her i Moser 2010). Hagen og Sandseter (ibid.) viser til helse- og omsorgsdepartementet (HOD) når de påpeker at beredskapsplanen skal være en del av barnehagens internkontroll, og at det er styrer som er ansvarlig for at dette blir etterfulgt. I 1996 kom forskriftene om sikkerhet ved lekeplassutstyr. Da forskriften kom var følgene at mye lekeplassutstyr ble fjernet uten at noe nytt ble satt opp (Osnes 2010). Produktkontrollloven (1976) og forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr (1996) har omfattet sikkerheten ved lekeplassutstyr (Osnes 2010). Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) er tilsynsmyndighet. DSB mener det er samfunnets ansvar å ivareta barnas sikkerhet og at dem ikke får alvorlige skader, varige mén eller i verste tilfelle død og ivaretar et samfunnsansvar for barns sikkerhet (Osnes 2010).

DSB har til hensikt å forhindre de alvorlige ulykkene mens småskader og skader som brukket ben eller arm vil være vanskelig å forhindre. Å brette et ben er kanskje ikke den farligste skaden, da det er stor sannsynlighet for at alt blir bra etter en liten helingsperiode, småskader som rift eller kutt lar seg også helbrede. ”Forskriftens formål er å forebygge at lekeplussutstyr medfører helseskade for brukere eller tredjepart (for eksempel en voksen) når utstyret brukes slik det er tenkt eller det forventes at barn bruker det” (Osnes 2010:210).

Norske standarder for lekeplussutstyr har til hensikt å sikre riktig og passende sikkerhetsnivå ved bruk av lekeplussutstyret. Dette er noe som Forskrift for lekeplussutstyr ikke har spesielle krav til men henviser til norske standarder for lekeplussutstyr NS-EN 1177 (Standard som er utviklet i Europa (CEN), og deretter fastsatt som Norsk Standard) (www.standard.no)

Det er ingen godkjenningssordning for lekeplussutstyr men det skal være sikkerhetsnivå som tilsvarer standardene som er utformet av Norsk Standard.

Lekeplussutstyr skal ikke ha fallhøyde som er høyere enn 60cm over bakken eller dimensjoner mellom 9 og 23 cm, med fare for kvelning om man blir hengende fast. Utstyret skal heller ikke ha V-former som reimer og skjerv kan kile seg fast i og føre til kvelning. Ved fare for fallulykker skal det være et underlag som passer til høyden barna kan falle ned fra, den type underlag som er dempende, for eksempel gress eller sand (Osnes, 2010).

En studie i Australia viser at ansatte i småskolen er bekymret og redd for å bli ansett som en dårlig lærer og i verste tilfelle saksøkt om et barn skader seg i lek, dette resulterer i at lekeplussene er avskåret for spenningsfylte utfordringer, i følge Bundy (2009, her i Moser 2010). Dag Ellingsen (2008) er sosiolog og har analysert ulykker med døden til følge blant barn og hevder at norske barn i dag aldri har vært så trygge som nå (Ellingsen 2008 her i Osnes 2010). Barna lever tryggere men i kjedeligere omgivelser og at økt beskyttelse fratår lekeutfordringer som gir motorisk stimuli og kroppslig utvikling. Norge er et velfungerende land med god økonomi og har midler til å beskytte barna. I kjølvannet av dette er GPS (Global Positioning System) som overvåking på barn et kommersielt produkt som appellerer til foreldre som ønsker full oversikt over barnas sikkerhet (Foreldre og barn, publ.21.01.2010). Et annet alternativ kan være at man kan være observante og vurdere farer der barna leker og driver en aktiv intervensjon. Ved aktiv Intervensjon er man oppmerksom på farene og som voksen må man vurdere å informere om farene (Osnes 2010). Til tross for at barn aldri har vært tryggere viser en ny forskningsrapport utført av Lean Communications for Kompetansetorget som driver med sikkerhets- og HMS-kurs for utsatte arbeidsplasser (barnehage.no, publisert 16.04.2012), at skadeomfanget på barn i barnehagen kan reduseres

med bedre sikkerhetsopplæring til ansatte i barnehagen. I undersøkelsen kommer det fram at i 2011 var det 15.000 barnehagebarn som ble skadet i barnehagen og resulterte i medisinsk kontroll eller oppfølging av lege eller tannlege.

2.4.1 Lekeapparater

Ferdigstilte lekeapparater kan for de større barna være spennende i en kort periode, inntil de er utforsket, oppbrukt og ikke finner flere utfordringer ved hjelp av apparatene. Moen og Jackobsen belyser hvordan "faste" apparater som rutsjebane, klatrestativ, huske, karusell og balansebom har små muligheter for forandringer og for de større barna blir det kjedelig om de ikke blir stimulert til å bruke dem på en utfordrende måte (Moen 2007:240).

Ylva E. Harestad (barnehage.no) stiller seg kritisk til hvordan flere lekeplasser viser tegn til voksnes fravær av å sette seg inn i barnas behov og for hva barna liker å leke med, men setter sine egne interesser i front ved å bygge lekeplasser som ser pene ut, hvor det planeres ut og fjerner busker og steiner. Ingunn Fjørtoft sier noe om hvordan striglete lekeplasser med ferdigstilte lekeapparat ikke appellerer til barns lek og utvikling over tid, barn vet etter kort tid hva dem kan gjøre med lekeapparatene og finner dem kjedelige etter en stund (Majavatn 2008).

Det er ikke meningen at man skal tolke sikkerhetsforskriftene så mye at barna ikke kan få småskader eller at det skjer mindre uhell, men forhindre de alvorlige ulykkene. Det er farligere med et "polstret samfunn" enn skrubbsår og fall fra små høyder (Barnehagens fysiske miljø i Barne og familiedepartementet).

I det populærvitenskapelige tv programmet Schrødingers katt (nrk.1,1.3.2012) var Sandseter intervjuet. Spørsmålsstillingen i innslaget var om barn skal slå seg. Reportasjen synliggjorde forskjellene mellom Norge som tillater klatring i tre og rutsjing på is til Australia som ikke tillater stimulering av fysisk bevegelse og kroppslig aktivitet i naturlige omgivelser som kan medføre småskader. Sandseter støtter seg til David Ball (2002) når hun hevder at barns skader skjer ikke på grunn av lekeapparatenes utforming eller måten lekeområdet ser ut, men hvordan barn utforsker leken. Man må regne med noen uhell ettersom at leken er uforutsigbar, i følge Sandseter (ibid.).

3. Metode

Metode er en fremgangsmåte og et middel til å løse problemer som frembringer kunnskap. Dette fungerer som et redskap for å samle inn data (Dalland 2007). Tranøy (1986) definerer en metode som en fremgangsmåte for å frembringe kunnskap eller etterprøve påstander som fremsettes med krav om å være sanne, gyldige eller holdbare (Tranøy 1986, her i Dalland 2007:81).

3.1 Kvantitativ metode.

Målet med denne oppgaven var å få kunnskap om foreldres oppfatning til risikofylt lek og sikkerhet. Kvantitativ metode er en målbar metode som gir resultater som muliggjør statistiske beregninger (Dalland 2007:82). Ettersom at problemstillingen innvier foreldre var det viktig å finne en metode som på en praktisk måte kunne få kontakt med foreldre i barnehagen. En kvantitativ spørreundersøkelse kunne være en praktisk metode for å innhente datamateriale fra foreldre i barnehagen. Jeg valgte å lage en elektronisk spørreundersøkelse ved hjelp av google.no hvor man selv utformer undersøkelsen, med system for utsendelse gjennom e-post på Internet. Denne metoden har stor rekkevidde for en større mengde foreldre da man sender forespørsel til flere gjennom e-post. Respondentenes innsats for besvarelse er også mindre omfattende i forhold til papirformat som krever post system. I Dallands tredeling av spørreundersøkelse vil denne formen for undersøkelse havne under kategorien postintervju (Dalland 2007:206). Spørreundersøkelsen har et eget punkt med avkrysning av hvilken landsdel respondenten tilhører. Jeg delte opp landet i tre deler, Østlandet, Nord-Norge og Finnmark for å kunne se på forskjeller på oppfatning av risikofylt lek og sikkerhet sør og nord i landet, dette holdt muligheten åpen for å se om det var ulike oppfatninger sør og nord i landet.

Denne metoden ble brukt for å kunne få innblikk i foreldres oppfatninger rundt tema, ikke for å generalisere eller teste hypoteser, men for å kunne se om det er tendenser til skepsis til risikofylt lek og økt fokus på sikkerhet.

3.2 Klargjøring av egen førforståelse

Problemstillingen i denne oppgaven viser min interesse for å se på hvordan foreldre i barnehagen oppfatter risikofylt lek og sikkerhet i barnehagen. Med natur og friluftsliv som linjeprofil i utdanningsløpet har dette emnet skapt noen refleksjoner rundt viktigheten og

verdien av barns fysiske aktivitet og risikofylte lek. Som førskolelærer vil det være en god forutsetning for arbeid i barnehage å ha innblikk i hvordan foreldrene stiller seg til dette og om det har skjedd en endring av foreldres tilstedeværelse i lek og om sikkerhet er noe foreldre fokuserer på. I følge Tranøy (1986, her i Dalland 2007) er det viktig å nærme seg fenomenet man undersøker med et åpent sinn. Samtidig hevder Tranøy (ibid) at det er viktig å være bevisst egen før forståelse slik at ikke den skinner igjennom på tolkningen av resultatene i undersøkelsen.

3.3 Spørreundersøkelsen

Undersøkelsen består av lukkede svaralternativ, disse kjennetegnes ved at respondenten ikke kan svare hva han eller hun vil. Respondenten må velge mellom et sett svaralternativer (Dalland 2007). Min hensikt var å lage en undersøkelse som ikke krevde lang tid å besvare. Undersøkelsen bestod derfor av 14 lukkede spørsmål med avkrysning. For å skape rom for fri tekst og mulighet for ytringer fra respondentene hadde ett av punktene et åpent spørsmål. Fordelen med avkrysning er at respondentene må gi et svar ut fra valgmulighetene som gir målbare resultater. Ulemper med denne formen er at respondentene ikke kan komme med kommentarer eller andre svar enn det som er gitt i undersøkelsen.

Spørsmålene som ble brukt omhandler kjønn på respondent og barn/a, landsdel, risikofylt lek, organisert aktivitet og sikkerhet. Informasjon om barnet/barnas kjønn holder muligheten åpen for å se på forskjellige oppfatninger foreldre har til risikofylt lek, ut fra kjønn på deres barn. Spørsmålene ble lagt inn i et dokument på google.no. Som oppretter av undersøkelsen kunne jeg velge form på svaralternativ og utforming av framstilling på spørsmålene. Besvarelsene fra alle respondentene i spørreundersøkelsen fremstilles i tabell og i oppsummerte grafer og diagrammer på oppretters passordbeskyttet e-post. Oppsummeringen gir god oversikt og helhetsinntrykk over alle svarene fra alle respondentene. Undersøkelsen er anonym og det er ikke muligheter for å spore svarene tilbake til respondentene. Hver respondent blir i tabellen nummerert noe som gir meg mulighet for å se hva den enkelte respondent besvarer i spørreundersøkelsen.

Spørreundersøkelsen sendes fra oppretters e-post og ut på e-post til respondentene via styrer i barnehagene. Respondentene mottar en e-post med lenke til spørreundersøkelsen som besvares inne på Internet. Ferdig utfylt skjema sendes tilbake til oppretters konto ved å trykke på "send" nederst i spørreundersøkelsen.

Noen spørsmål var like men med ulike formuleringer. Dette ble gjort for å få et inntrykk av hvor bevisste respondentene var i besvarelsene.

Spørreundersøkelsen ble sendt ut på e-post til styrerne i de utvalgte barnehagene. I e-posten ble det informert om hvem jeg var og hva undersøkelsen omhandlet og hva resultatene skulle brukes til. En uke etter e-postene ble sendt tok jeg kontakt med styrerne på telefon for å kartlegge interessen for deltakelse og om e-posten var mottatt.

Det er kanskje ikke like kjent for alle hvordan et elektronisk skjema fungerer og jeg kunne da besvare eventuelle usikkerheter eller spørsmål. Denne metoden ville være fin med tanke på at de fleste i dag har god tilgjengelighet til datamaskin og at det er mange barnehager som har e-post eller sms – system til foreldre. Dette brukes for å holde kontakt, sende beskjeder og dele ut plandokumenter til foreldre. Etter endt ringerunde ble jeg overrasket over hvor mange barnehager som ikke hadde dette systemet. Blant annet var det flere barnehager i Finnmark som gjerne ville delta, men av mangel på e-post system stoppet samarbeidet opp. Noen sendte e-post med tilbakemelding om mangel på e-post system. Det var fint å få respons på dette slik at jeg kunne kartlegge hvor mange barnehager som ikke var med på undersøkelsen og eventuelt finne nye barnehager, slik at antall barneplasser ble delvis likt med de andre landsdelene.

Det var ikke alle styrerne jeg fikk tak i på telefon, og visste derfor ikke hvordan de stod i forhold til deltakelse. Etter noen samtaler med styrere på Østlandet satt jeg igjen med et inntrykk av at elektronisk spørreundersøkelse var et kjent fenomen og at dem ikke hadde interesse for å delta.

3.3.1 Utvalg

Det ble gjort et systematisk valg av barnehager for å få et representativt utvalg. Tradisjonelle barnehager uten profil og barnehager med natur og frilufters profil ble utvalgt. Foreldre som velger natur og friluftersprofil på barnehage har kanskje et bevisst forhold til emnet og vil med det kunne påvirke resultatet i undersøkelsen, men vil kanskje ikke være representativt i forhold til foreldre i tradisjonelle barnehager som kanskje ikke deler det samme synet på tema. En blanding av profil på barnehagene ble derfor et valg for å få ulike oppfatninger og syn på risikofylt lek og sikkerhet i barnehagen. I Nord-Norge ble det sendt ut undersøkelse til 680 barneplasser hvorav 380 gikk til Finnmark og 300 til Nordland fylke. I Trøndelag ble det totalt utsendt til 600 barneplasser og på Østlandet ble det sendt ut til 1030 barneplasser,

hvorav en barnehage opptok 700 barneplasser. Sendte til mange barnehager for å sikre meg datamateriale.

Denne oversikten over antall mulige informanter vil ikke stemme overens med det aktuelle antallet ettersom at noen foreldre har flere barn i samme barnehage og med det opptar en eller flere barneplasser, men fungerer som én respondent i denne undersøkelsen.

Omtrent 750 barnehageplasser kunne avskrives fra listen etter endt telefonrunde. Dette gjorde at 1560 barneplasser stod igjen som mulig deltakende. Det var avgjørende at styrerne i barnehagene videreformidlet undersøkelsen.

Den samlede besvarelsen fra alle respondentene viste at det var 3 respondenter fra Østlandet, 23 respondenter i Nord-Norge og 45 fra Trøndelag. Hvor mange av barnehagene på Østlandet som var deltakende men som ikke besvarte er usikkert. Antall respondenter i forhold til utsendte etterspørsel viser at å velge mange barnehager var en god strategi for å innhente datamateriale.

3.4 Kildekritikk

Kildekritikk betyr å vurdere litteratur med hensikt å få leseren til å ta del i refleksjonene rundt relevans og gyldighet av kilder (Dalland 2007). Innenfor faglitteraturen har jeg benyttet fagbøker, artikler, hefter, statistiske opplysninger, tidsskrifter og stortingsmeldinger. Tilgangen til litteratur innenfor temaet var tilstrekkelig men ikke i overkant. Det er begrenset hvor mye som er skrevet om risikofylt lek og sikkerhet i motsetning til dekkende litteratur rundt kroppslig bevegelse og barns fysiske utvikling. Sikkerhet i barnehagen ble et omtalt tema i 1996 da sikkerhetsforskriftene kom, i den forbindelse kom det litteratur rundt risikofylt lek i større grad. Jeg har benyttet faglitteratur ettersom at risikofylt lek ligger naturlig innenfor fagområdet og linjeprofilen natur og friluftsliv. Ellen Beate H. Sandseter har skrevet doktorgrad om risikofylt lek med oppgaven *Scaryfunny* (2010, a qualitative study of risky play among preschool children), denne oppgaven er ikke fremtredende i litteraturen min, men kommer indirekte frem gjennom artiklene og kapitlene som er skrevet av Sandseter i faglitteraturen (2009, 2010, 2011). Sandseter blir hovedforfatteren i denne oppgaven. Flere av kapitlene som Sandseter (2010) har skrevet i fagbøkene er skrevet med utgangspunkt i resultat fra doktorgradsoppgaven og jeg anser dette som relevante kilder hvor hun som forfatter presenterer eget forskningsarbeid i primærlitteratur (Dalland 2007). Gunnar Breivik (2004) er også en fremtredende forfatter som belyser hvordan barndommen har endret seg og at barna i

dag ikke blir nok utfordret til allsidig bruk av egen kropp og tankeevne. For å komme i dybden på foreldreskap og samfunnets påvirkning på barn og familie var det naturlig å støtte meg til Kloep & Hendry (2003) som skriver om utviklingspsykologi. Berit Bae (2004) er en viktig forfatter som skriver om anerkjennende kommunikasjon. Søkeord for å finne litteratur til denne oppgaven var: risikofylt lek, sikkerhet, fysisk aktivitet, foreldresamarbeid, anerkjennelse, barndom, samfunnsendringer. Ikke alle artiklene som jeg støtter meg til i oppgaven er basert på forskning eller faglige artikler, men viser hvordan risikofylt lek og sikkerhet diskuteres blant folk. Blant annet er Barnehage.no er et redaksjonelt produkt som eies av Private Barnehagers Landsforbund, en interesse-, service- og arbeidsgiverorganisasjon for private barnehager i Norge.

3.5 Metodekritikk

Spørreskjemaet ble sendt rundt til omtrent like mange barneplasser i de utvalgte landsdelene. Det ble noe skjev fordeling da barnehagene på Østlandet opptok flere barneplasser pr. enhet mot Nord-Norge hvor det ble sendt til flere barnehager med færre barn pr. barnehage enhet. Dette gjorde det sårbart for Østlandet da det var avgjørende at styrer videreformidlet skjema til foreldregruppen. For at det skulle blitt likt antall i alle landsdelene skulle jeg sendt ut til like mange barnehager med likt antall barneplasser. Ettersom at det ble ujevn fordelig av respondenter i de ulike landsdelene valgte jeg å ikke se på geografiske forskjeller.

Det kunne vært interessant å se på om foreldre fra barnehager med ulik profil besvarer undersøkelsen ulikt, men dette ble ikke vurdert da jeg utformet spørreskjemaet og er derfor ikke belyst i oppgaven.

Flere spørsmål under sikkerhet i barnehagen kunne gitt mer datamateriale til å si noe om hvordan foreldre mener barnehagen ivaretar sikkerheten i barnehagen.

3.6 Reliabilitet

Reliabilitet betyr pålitelighet og at målingene blir utført på riktig måte (Dalland 2007). I en spørreundersøkelse som er et elektronisk postintervju har ikke muligheter for å nyansere spørsmål og stille oppfølgingsspørsmål til respondentene, som ville vært mulig om det hadde vært et kvalitativt intervju (Dalland 2007). Det blir derfor vanskelig å følge opp spørsmål eller besvarelser i etterkant. I oppsummeringen av undersøkelsen kom det tilbakemeldinger fra respondenter om at et av spørsmålene hadde for lite nyanse og virket ledende, en annen etterlyste min definisjon på risikofylt lek og at det av den grunn ble mye ”synsing” i

besvarelsen. Dette er noe jeg må ta med i vurderingen av besvarelsene og at det av den grunn er en feilkilde i spørreskjemaet som kan redusere oppgavens reliabilitet. I kvantitativ undersøkelse er det en feilkilde når et spørsmål misforstås og kan skape usanne besvareelser. Alle respondentene i undersøkelsen har likt utgangspunkt og muligheter for å besvare spørreundersøkelsen da de får utlevert samme informasjon og spørreundersøkelse.

Hvilke svaralternativ respondentene kan velge imellom har også betydning for resultatet. Spørsmålene med muligheter for å krysse av for ”verken enig eller uenig” kan være en fallgrube for respondentene som ikke ønsker å ta standpunkt til påstanden eller spørsmålet.

Opptellingen av resultat skjer automatisk på google.no, hvor resultat fremstilles i grafer.

3.7 Validitet

Validitet står for relevans og gyldighet (Dalland 2007).

I følge Dalland (2007) avhenger verdien i undersøkelsen av utforming og spørsmålsformulering. Spørsmålene er laget med hensikt å innhente informasjon som besvarer problemstillingen av oppgaven. Spørsmålene ivaretar respondentene med respekt og varsomhet da det ikke krever sensitive opplysninger.

Spørsmålene må derfor være tydelige for å ikke skape usikkerhet om betydningen da det ikke er mulighet for oppfølgingsspørsmål (ibid. Dalland). Dette fikk jeg veiledning på da noen spørsmål i første utkast var rettet mot følelser og med valgmuligheter som ville være vanskelig å ta stilling til. Veiledningen til utforming og formulering av spørsmål var til hjelp for å unngå personlige eller private vinklinger som kunne skape vanskeligheter for besvarelse av spørsmålene. Å berøre respondentens følelser og samvittighet kan virke mot sin hensikt da respondenten kan få problemer med å svare og redd for sin posisjon og graden av anonymitet.

3.8 Etiske retningslinjer

I innledningen til undersøkelsen ble det informert om at undersøkelsen er anonym og at det var frivillig å delta. Innsendt besvarelse kan ikke trekkes tilbake ettersom at undersøkelsen er anonym og det er ikke muligheter for å spore svarene tilbake til respondentene. I følge Dalland (2007) må man behandle respondentene med stor respekt, være nysgjerrige, lyttende og spørrende uten å være påtrengende og bryte nødvendig inn i hverdagslivet (Dalland 2007). Dette var noe som ble tatt hensyn til gjennom spørsmålsformuleringen i undersøkelsen.

Dalland (2007) sier at det er lurt å ta kontakt med institusjonens leder i form av et formelt og informativt skriv om hva undersøkelsen omhandler og hva den skal brukes til. Dette kan

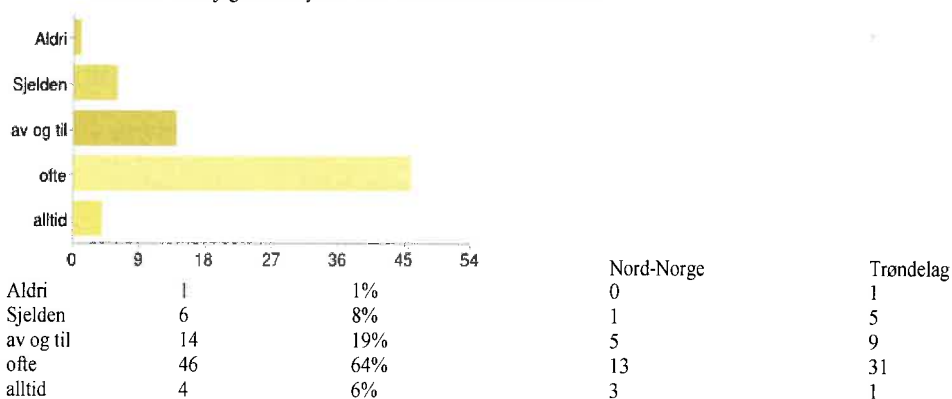
skape et godt utgangspunkt da styrer er informert om hva som videreformidles til foreldrene i barnehagen. Jeg sendte derfor e-post til styrer med informasjon om oppgaven, spørreskjemaet og hva det skulle brukes til slik at styrer kunne videreformidle e-posten til foreldregruppen. Ved å oppgi egen student e-post adresse og navn på veiledere fra Dronning Mauds Minne Høgskole gjorde at oppgaven virket troverdig og seriøs.

4. Resultat og drøfting

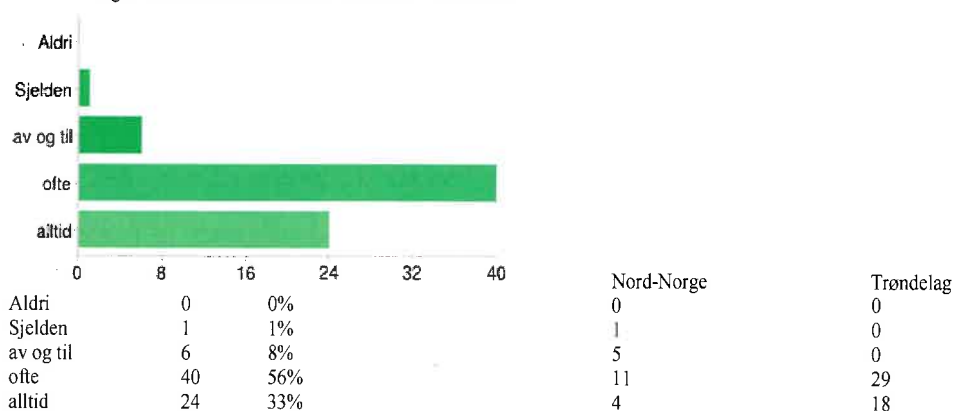
Jeg har i denne delen av oppgaven valgt å presentere resultatene og drøfte disse underveis, da jeg finner det mest hensiktsmessig og oversiktlig. I tillegg til presentasjon av resultat i form av tekst vil en grafisk fremstilling av de mest aktuelle resultatene skape et helhetlig bilde av foreldres oppfatning til risikofylt lek og sikkerhet i barnehagen.

4.1 Foreldres tilstedeværelse i barnas lek

Punkt 4. Som barn lekte jeg uten tilsyn av mine foreldre eller andre voksne

Punkt 5. Jeg er tilstedeværende når mitt barn leker i uterommet

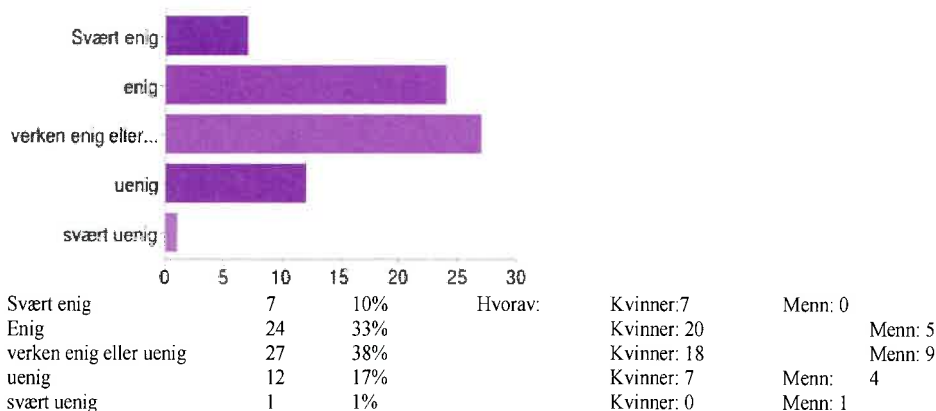

I påstanden (punkt 4): som barn lekte jeg uten tilsyn av mine foreldre eller andre voksne, var det størst andel med 70% av respondentene som ofte var uten voksne tilstede i leken. Ut fra dette kan man trekke noen paralleller til det Gunnar Breivik(2004) hevder om at barn i gamle dager ikke hadde tilstedeværende voksne. Et annet spørsmål (punkt 5) i undersøkelsen belyser foreldrenes tilstedeværelse i egne barns lek i uterommet. Ved å studere svarene fra respondentene kan man se en tydelig endring på foreldrenes tilstedeværelse i barnas lek før og nå. Det viser en endring i motsatt retning av tilstedeværelse fra da foreldrene selv var barn. I lys av resultatet som viser at 80% er ofte tilstedeværende i barns lek i dag kan være

interessant å ta med videre i diskusjonen rundt respondentenes oppfatning av risikofylt lek, da for å se risikofylt lek i en større sammenheng. Hva man har med seg av verdier fra egen barndom i forhold til fri lek uten tilsyn av voksne kunne tenkes å være overførbart til egne barns oppvekst. Foreldres tilgjengelighet i barnas lek kan settes i sammenheng med foreldrenes ressurser og muligheter for å kunne være deltakende, barnet er det viktigste foreldre har og ønsker etter beste evne å innfri barnets ønsker (Kloep & Hendry). Det vil derfor være nærliggende å tro at foreldre ønsker å beskytte barna fra å komme til skade i lek. Foreldrenes tilstedeværelse kan være med på å bygge opp barnet, danne trygge rammer rundt barnas spenningsbehov og oppmuntre til å søke utfordringer, da foreldrene kjenner sine barn og ser deres behov. Dette er i tråd med Vygotskys proksimale utviklingszone, hvor barnet får hjelp til utnyttelse av vekst og utvikling (Vygotsky her i Torill Moen 2011). Kloep og Hendry (2003) understreker viktigheten av at foreldre oppmuntrer barna til å prøve nye atferdsmønstre, nye oppgaver og utfordringer men at dem skal beskytte barna til å ta avgjørelser og utfordringer som ikke ligger langt fra barnets ferdighetsnivå (Kloep & Hendry 2003). Ved å sammenligne spørsmål 4 og 5 er det i Nord-Norge likt antall respondenter som lekte *sjelden* og *av og til* uten tilsyn av foreldre eller andre voksne, som dem selv er tilstedeværende i egne barns lek i uterommet. En grunn til at det er like mange som *av og til* hadde tilsyn til at dem *av og til* har tilsyn i dag kan være at dem overfører den samme voksentettheten som dem selv var oppvokst med. Hvor man bor og hvilke muligheter som finnes kan være en avgjørende faktor for hvor tilstedeværende man føler man må være. Det kan tenkes at mengden biler som kjører i gater og på veiene har økt siden foreldrene i barnehagen selv var barn, og at det er årsaken til endring av tilstedeværelse i lek. Alderen på barna kan stille ulike krav til hvor aktiv man er i barnas i lek, da det er forskjell på tilstedeværelse i barnehagebarnas yngste og eldste barn.

4.2 Risikofylt lek

Punkt 6. Risikofylt lek mener jeg er farlig for mitt barn

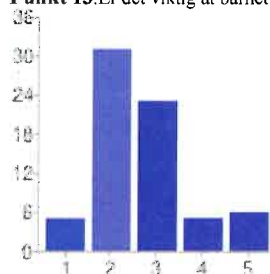

	Kvinner			Menn		
	Jente	Gutt	Begge deler	Jente	Gutt	Begge deler
Svært enig	4	2	1	0	0	0
Enig	5	9	6	2	3	0
VE eller UE	8	11	0	5	3	1
Uenig	6	1	0	2	2	0
Svært uenig	0	0	0	0	1	0

I følge respondentene er det delte meninger om at risikofylt lek er farlig for deres barn. 38% er verken enig eller uenig i at risikofylt lek er farlig, mens 43% er enig i at dette er farlig. Årsaken til dette resultatet kan være formuleringen av spørsmålet. En av respondentene ga tilbakemelding på at spørsmålet virket ledende og at det var for lite nyanse i spørsmålet. Respondenten mener at definisjonen på risikofylt lek er sprikende da det er forskjell på skadeomfanget på et barn som leker med kniv eller hammer i motsetning til lek ved et stup eller klippe. Denne oppgaven støtter seg til Sandseters (2009) definisjon av risikofylt lek. Risikofylt lek er en utfordrende og spennende lek som innebærer risiko for at barnet kan skade seg hvis noe går galt, Sandseter (2009). Det kan for eksempel være lek ved høyder, lek med stor fart, slossleker, farlige steder som ved klipper eller dypt vann, farlige redskaper eller at barna kan gå seg bort (Osnes 2010:145). Definisjonen på risikofylt lek ble presentert i forkant av undersøkelsen og skulle være utgangspunktet for å besvare påstanden. Ettersom at det ikke er noen underspørsmål i undersøkelsen er det ikke muligheter for å nansere spørsmålet, slik man kunne oppnådd i et kvalitativt intervju hvor det er direkte kontakt med respondent (Dalland 2007). Utsagnet til respondenten åpner opp for en vurdering om definisjonen kan deles opp i mindre deler. Det er forståelig at respondenter mener det er forskjell på lek med skarpe gjenstander og lek ved stup da det trolig vil gi ulike skader. Skadeomfanget kan stille ulike kriterier hos de voksne som skal foreta førstehjelp, og at man av den grunn vurderer situasjonene annerledes. Lite kunnskap om førstehjelp og handling ved uhell kan også være bakenforliggende årsak til at man ikke tillater lek som kan medføre en skade.

Med bakgrunn i tilbakemeldingen fra respondenten kan det rettes lys på årsaken til at flest respondenter (38 %) svarer "verken enig eller uenig" i denne påstanden. Dette svaralternativet kan være passende å avkryse om respondentene ikke ønsker å ta standpunkt til påstanden. Eventuelt at det er vanskelig å finne et passende alternativ da det er ulike oppfatninger til hvordan man kan definere hva risikofylt lek er.

Punkt 13. Er det viktig at barnet ditt får utfordringer i fysisk lek som kan medføre en risiko?

I høy grad I liten grad

1 - I høy grad	5	7%
2	31	43%
3	23	32%
4	5	7%
5 - I liten grad	6	8%

Foreldrene i undersøkelsen responderer på at det i høy grad er viktig at deres barn får utfordringer i fysisk lek som kan medføre en risiko. Ut fra resultatet i påstanden (punkt 6) hvor en stor andel mente det var farlig med risikofylt lek kunne man forvente at respondentene ikke ser viktigheten av at barna får utfordringer i fysisk lek som kan medføre en fare. Besvarelsen i punkt13 viser at 50% av respondentene mener det er opp mot *høy* grad viktig med utfordring som kan medføre en fare. Bare 8% mener det er viktig i *liten* grad. Dette viser at de fleste respondentene mener fysisk aktivitet som kan medføre en skade er viktig mens punkt 6 viser det motsatte hvor mange mener risikofylt lek er farlig. Formuleringen i begge punktene er ulik, den ene retter lys mot viktigheten og den andre belyser en negativ side hvor det hevdes at risikofylt lek er farlig. Formuleringen kan ha påvirkning til hvordan respondentene stiller seg til spørsmålene. Ut fra resultatene i punkt 6 og 13 er det vanskelig å se om foreldre i dag oppfatter risikofylt lek som farlig eller ikke. Hadde ikke punkt 13 kommet i tillegg til påstanden i punkt 6 ville det vært nærliggende å tro at tendensen er at foreldre i dag mener risikofylt lek er farlig når 43% er enig i det. Oppfølgeren til påstanden viser en annen side av foreldrenes meninger om risikofylt lek. Den grafiske fremstillingen av punkt 5, viser at foreldre i stor grad er tilstedeværende i barnas lek. Dette er ikke ensbetydende med redsel for skade, men en sammenligning av punkt 5, 6 og 13 gir datamateriale til å reflektere over foreldres oppfatning av risikofylt lek. Når totalt 43% mener risikofylt lek er farlig mens 50% mener det er opp mot høy grad viktig med fysisk aktivitet som kan medføre skade, kan det tenkes at respondentene mener barna skal bli utfordret men at det skal skånes for det som er farlig og kan medføre en skade. I følge Sandseter (2011) blir ikke barna tryggere av å bli holdt tilbake i spenningssøkende lek, tvert imot hevder hun at overbeskyttelse gir engstelige barn som ikke vet hvordan de skal håndtere miljøet rundt seg når det ikke er noen som passer på (Sandseter 2011 i barnehage.no). Dette er

viktig i forhold til hvordan vi ser på barn og hvilket syn vi har på barn (jfr. Bae i Kunnskapsdepartementet). For at et barn skal kunne mestre en risiko må barnet være i en situasjon hvor det kan være en fare for risiko. Hvordan man legger til rette, beskytter og utfordrer barna har en effekt på barnets rom for fysisk lek og verdien det gir barnet på kort og lang sikt (jfr. risikostreng, Sandseter 07). Sett fra barnas ståsted kan det å ta en sjanse i leken medføre en skade på barnet og følelsen av å mislykkethet kan føles tungt. Men barnet lærer seg at det kreves en endring i bruk av kroppen slik at dem unngår å slå seg neste gang (Osnes 2010:143). Enkelte barn vil kanskje trenge mer støtte i utviklingen enn andre barn. Individuelle forskjeller i barns utvikling og liten evne til egen begrensning i forhold til spenningsøking kan utgjøre at barnet mislykkes og skades i leken. En voksen som er tilstedeværende kan veilede og stoppe et barn når risikoen blir for stor. I disse tilfellene blir ikke barnet forhindret i risikofylt lek men støttet til å oppleve flyt i leken da barnet veiledes til å finne balansepunkt mellom angst og kjedsomhet (jfr. Csikszentmihalyi 1977). Tanken bak dette er at barnet skal lære seg uavhengighet og kunne ta egne valg og avgjørelser da dem står på egne ben uten tilsyn av voksne (jfr. Kloep & Hendry 2003). Foreldres bekymring for skade kan kanskje i noen tilfeller hindre barna i å utfolde seg i den grad de selv føler trang for, og som ville vært mulig om det ikke var voksne tilstedet.

Det kan tenkes å være et dilemma for ansatte i barnehagen å ivareta foreldres ønsker og begrensninger til risikofylt lek og sikkerhet når dem ser barnas glede og utbytte av leken. Barnehagen skal med retningslinjer fra Rammeplanen være et kompletterende miljø til hjemmet (Rp 2006/2011) og har ansvar for å samarbeide og legge til rette for at foreldre blir imøtekommet. Hvordan barnehagens ansatte skal ivareta de enkelte foreldre og foreldregruppen som helhet kan gi utslag i ulike måter å behandle det enkelte barn på. Barn av foreldre som ikke ønsker lek som kan medføre skade vil kreve oppfølging på dette mens andre barn i barnehagen kan utfordres til lek som kan medføre en skade. Skulle det være en barnegruppe med flere barn som skal forhindres til risikofylt lek kan det tenkes at hele barnegruppen havner under den samme regelen om at gitte leker ikke er lov i barnehagen, dette for å ivareta foreldresamarbeidet. Å ivareta sikkerheten vil skape god tilfredshet hos foreldre som fokuserer på dette mens den resterende delen av foreldregruppen kanskje ikke vil stå til motsetning, da de fleste ønsker at barnas sikkerhet blir ivaretatt (avdekkes i punkt 7). Hvordan man ivaretar den enkelte familie og viser faglig integritet vil påvirke foreldrenes syn på kvaliteten i barnehagen og hvordan den ivaretar barnas sikkerhet (jfr. Løvlie og Schibbye 2004).

Breivik (2004) viser frykt for at den kommende generasjon vil møte store utfordringer om man ikke tar verdien av risikofylt lek på alvor. Breivik setter det på spissen når han hevder at kommende generasjon blir dårligere bilkjørere da de ikke har gode koordinerings egenskaper. Respondentenes oppfatning av risikofylt lek og tilstedeværelse av eget barns lek kan settes i sammenheng med det Gunnar Breivik sier om at forsiktigjøringen av barns muligheter for fysisk lek i dag (Breivik 2004). Barn er naturlig spenningssøkende og har et behov for utforskning og finner selv utfordringer tilpasset eget utviklingsnivå, men det er en forutsetning at det ferdes i miljø med mulighet for utforskning, jfr. Affordences. Her ligger det en utfordring til barnehage ansatte og foreldre om å være bevisste i valg av lekeplasser som gir variasjon av utfordringer. Miljøet som foreldre og barn oppsøker kan være en påvirkende faktor til hvor stor grad barna får brukt kroppen i fysisk lek. Ylva E. Harestad (barnehage.no) kritiserer lekeklassene for å være bygd etter voksnes interesser hvor det estetiske skyves foran allsidigheten til lek. Mens Ingunn Fjørtoft retter lys mot at striglete lekeplasser med ferdigstilte lekeapparat ikke appellerer til barns lek og utvikling over tid, barn vet etter kort tid hva dem kan gjøre med lekeapparatene og finner dem kjedelige etter en stund (Majavatn 2008). Skulle det være noe i dette utsagnet kan det være nærliggende å tro at det er slike lekeplasser foreldre oppsøker, da det appellerer til voksne. Med støtte i Moen og Jakobsen (2007) som viser til at barn leker seg raskt ferdig med ferdigstilte lekeapparater og med mangel på utfordringer til barna, er det et signal om at endring av lekemiljø er godt for barnas utvikling.

Gjennom kroppslig aktivitet lærer barn verden og seg selv å kjenne. Ved sanseinntrykk og bevegelse skaffer barn seg erfaringer, ferdigheter og kunnskaper på mange områder (Rp 2006/2011). Dette er også noe som kommer til uttrykk gjennom den risikofylte leken hvor barna lærer seg uavhengighet og rustes til å ta egne valg og vurderinger senere i livet. I følge Gunnar Breivik (2004) er det en barnerett å få småskader som kutt og skrubbsår. Det kan tenkes å være et dilemma for de ansatte i barnehagen å forholde seg til dette da dem sitter med den faglige kunnskapen om barns utvikling men at ressurser som personaltetthet og fysiske rammer og eventuelle begrensninger fra foreldre kan være avgjørende for hvor mye risikofylt lek tillates. Oppfølging av barnas spenningsbehov kan spille en viktig rolle for å veilede og hjelpe barna i prosessen til danning av høyere mentale funksjoner (jfr. Vygotsky i Torill Moen 2011).

Isolert sett er det forståelig at foreldre ønsker å ivareta barnas sikkerhet ved å forhindre risikofylt lek, men når faglig kunnskap tyder på at skadene de kan få ved risikofylt lek er små kontra de mer langsiktige konsekvensene ved forhindring av denne type lek blir denne

forståelsen vanskelig å rettferdiggjøre. Det kan virke som om foreldre ikke er nok bevisste rundt akkurat denne problemstillingen. Dette kan være en inngangsport til temakvelder på foreldremøter i barnehagen hvor verdien av barns risikofylte lek og spenningstrang settes i lys. Barnehagen er en viktig instans for å belyse verdien av at barna får utfolde seg, søke spenning og risikofylt lek som kan medføre en skade (jfr. Sandseter 2011 her i barnehage.no). I følge Rammepplanen skal barnehagene skape trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger (Rp 2006/2011).

4.2.1 Kjønnforskjeller

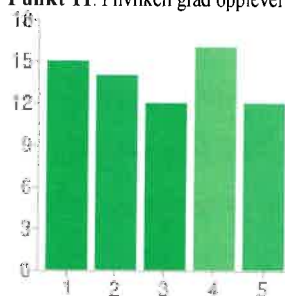
I forhold til besvarelsen av påstanden om at ”risikofylt lek er farlig for mitt barn” viste det seg å være en uenighet mellom kvinner og menn. Kvinnene var i større grad enig og svært enig i at risikofylt lek er farlig for deres barn mens flere av mennene var uenig og svært uenig (52 kvinner og 19 menn). 7 kvinner mot 0 menn mente det var svært farlig, 20 kvinner mot 5 menn var enig i at det var farlig. På den andre siden var det 7 kvinner mot 4 menn som var uenig og en mann svært uenig. Ingen av kvinnene var svært uenig i at det var farlig. Dette kan man sette i sammenheng med studier som viser at kvinner er mindre spenningssøkende enn menn (Zuckerman 1992, 1994 i Furuset 2000). Gunnar Breivik (2004) legger også til at forsiktigjøringen av barns fysiske lek har skjedd etter at barnehagen overtok ettersynet av barna. Barnehagen har ansvar for å skape et miljø med trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger (Rp 2006/2011). Det er foreldrene som har hovedansvaret for barnas oppdragelse (Barne- og familiedepartementet 1989/2003) men barnehagen har et juridisk ansvar så lenge de oppholder seg der. Redselen for skade kan være en årsaksforklaring til forsiktigjøringen som Gunnar Breivik hevder har blitt fremtredende. I følge Sandseter (2010 her i Moser 2010) er det kjønnforskjeller mellom jenter og gutter i forhold til hvor mye dem søker spenning. Hvordan kvinnene stiller seg til at risikofylt lek er farlig kan tolkes som at en barnehage med kjønnsblandet personal vil være av større verdi for barna i forhold til åpenhet av spenningssøking og risikofylt lek.

Undersøkelsen viser ikke store forskjeller på om foreldrene med guttebarn stiller seg annerledes til risikofylt lek i forhold til foreldre med jentebarn. Resultatet i denne undersøkelsen underbygger derfor ikke det Sandseter (2010) sier om at foreldre sosialiserer og oppdrar deres barn ulikt avhengig av barnets kjønn, som kan ha innvirkning på graden av spenningssøking hos gutter i forhold til jenter. Tallene i denne undersøkelsen viser bare hvordan kvinner og menn oppfatter risikofylt lek ulikt (punkt 6). Årsaken til dette kan være

spørsmålsstillingen i undersøkelsen. Hadde en konkret situasjon blitt presentert kunne det kanskje vært forskjeller i forhold til hvordan kvinner og menn ville reagert ulikt da de må forholde seg til en gitt situasjon med mulig konsekvens. Hvordan man som foreldre tillater og åpner for barnas spenningssøking kan også speile hvordan man anerkjenner og ser på barnet som subjekt (Bae 2004). Urie Bronfenbrenner beskriver barnets ressursnett som påvirkende faktor for barnets utvikling (Kloep & Hendry 2003), hvilke oppvekstvilkår og miljø barnet ferdes i vil ha innvirkning til hvor mye barn utfordres og har tilgang til fysisk lek som kan medføre en risiko.

4.3 Sikkerhet i barnehagen

Punkt 11. I hvilken grad opplever du innsikt i barnehagens sikkerhetsarbeid og deres beredskapsplan (hva som skjer om ulykken er ute)?

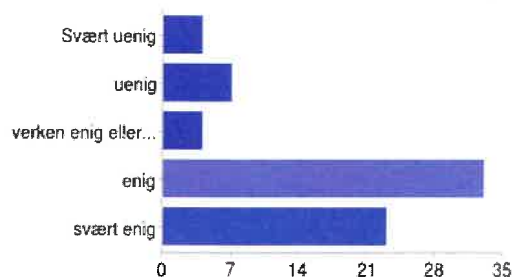

1 – God	15	21%
2	14	19%
3	12	17%
4	16	22%
5 – Lite	12	17%

Den grafiske fremstillingen av respondentenes oppfatning av barnehagens sikkerhetsarbeid og beredskapsplan (punkt 11) varierer. Svarprosenten varierer mellom 17 og 22 prosent på om innsikten er god eller lite god. Resultatene viser at respondentene opplever barnehagens sikkerhetsarbeid ulikt. I følge Rammeplanen (2006/2011) skal barnehagen sikre barn og skape trygghet fra fysiske og psykiske skadevirkninger i tillegg til at styrer er forpliktet til å overholde sikkerhetsforskriftene (DSB). Hagen og Sandseter (2010 her i Moser 2010) viser til helse- og omsorgsdepartementet (HOD) når de påpeker at beredskapsplanen skal være en del av barnehagens internkontroll. Barnehagene skal ha utarbeidet beredskapsplaner for hva som skjer om et uhell forekommer. Hvordan den enkelte barnehage formidler denne informasjon til foreldregruppen kan vise seg å variere. Respondentene som opplever god innsikt har kanskje fått informasjon via foreldremøter, foreldresamtaler, utarbeidede dokumenter eller barnehagens hjemmesider på Internet. Hvordan foreldre oppsøker og ønsker informasjon og interesserer seg for beredskapsplaner og sikkerhet kan også variere. Det kan være at de utsatte barnehagene har tilgjengelige beredskapsplaner men at respondentene ikke har lest dem. Kan også tenkes at noen barnehager anser dette dokumentet for å være en kvalitetssikring for

ansattes arbeidsplass og at det ikke skulle være av interesse for foreldre (Kvistad og Søbstad 2005). Ny forskningsrapport (barnehage.no publisert 16.04.12) viser at bedre sikkerhetsopplæring blant ansatte i barnehagen kan minke skadeomfanget på barn. Dette kan skape noen refleksjoner over om dette er en form for sikkerhetshysteri eller utvikling til bedre kvalitetssikring. Denne undersøkelsen tar ikke for seg skadeomfang i barnehagen men viser at synligheten av sikkerhetsarbeid i barnehagene er varierende (punkt 11). Det kan tenkes at økt kunnskap om sikkerhet og hvordan man skal handle når ulykken er ute kan gi støtte og trygghet til handling av de ansatte. Ansattes trygghet til egen kompetanse i førstehjelp og sikkerhetsarbeid kan være god ryggstøtte for tilrettelegging av risikofylt lek og hvordan man skal handle om noe uforutsett skulle skje i leken og forhindring av omfattende skader på barn. Foreldre vil kanskje få bedre oppfatning av at barnas sikkerhet blir ivaretatt da leken skjer under kontrollerte former. Hvis ny forskning kan være med på å skape større kvalitet i barnehagen (Kvistad og Søbstad 2005) og at barnas behov for fysisk lek og utfoldelse fortsatt er gjeldene, vil det være av positiv utvikling i barnehagen. Skulle derimot en slik forskningsrapport være grunnlag for økt skepsis og strammere reglement for lek i barnehagen er utviklingen i feil retning. Med støtte i forskriften til DSB (her i Osnes 2010) som har til hensikt å forhindre de alvorlige ulykkene mens småskader og skader som brukket ben fortsatt må forventes. En barnehage uten noen skader høres ut som en kjedelig barnehage for barn. Man kan også stille seg noen spørsmål rundt hvor ulykkene i barnehagene skjer og om dette har sammenheng med risikofylt lek, dette kommer ikke frem i forskningsrapporten (barnehage.no, publisert 16.04.2012). I følge Dag Ellingsen (2008 her i Osnes 2010) har aldri norske barn vært tryggere enn nå. Dette kan være i tråd med utviklingen av tettere oppfølging av voksne i leken.

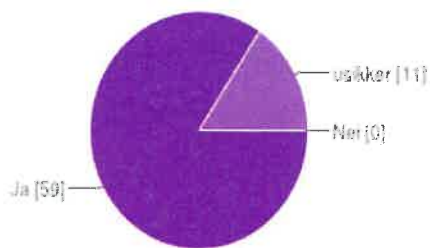
Punkt 7. Jeg tenker alltid på mitt barns sikkerhet når det foregår lek i uterommet

Svært uenig	4	6%
Uenig	7	10%
verken enig eller uenig	4	6%
enig	33	46%
svært enig	23	32%

I punkt 7 i undersøkelsen er det en påstand: jeg tenker alltid på barnas sikkerhet når det foregår lek i uterommet. Dette viser at 78% av respondentene er enig i at de tenker på sikkerhet når det foregår lek i uterommet. I lys av dette resultatet som viser at foreldrene alltid er bevisst barnas sikkerhet ved lek i uterommet kunne man tro at flere av respondentene hadde hatt mer innsikt i hvordan barnehagen ivaretar sikkerheten om muligheten for å tilegne seg denne informasjonen var tilgjengelig. Som Breivik (2004) hevder er det en barnerett å skade seg. Om skader i barnehagen blir redusert til at det er nulltoleranse kan man spørre seg om det er lek i barnehagene. Dette er også i tråd med det Sandseter (2011) sier med støtte i Ball (2002) om at barns lek er uforutsigbar og at det må påberegnes småskader. I følge Grythe og Midtstundstad har barnehagens ansatte et ansvar for å sikre et godt samarbeid, samtidig som de skal ta hensyn til foreldrenes forventninger til virksomheten (Grythe og Midtstundstad 2002 i Kvello 2010:302). Videre i undersøkelsen er det en respondent som ytrer ønske om utfyllende informasjon om sikkerhet i barnehagen, jeg siterer: "Kan ikke si jeg har fått noe informasjon om sikkerheten i barnehagen. Så de kunne absolutt hatt mer fokus på det! Men er kanskje ikke så aktuelt når de går på småbarn, men datteren min klatrer rundt...!". Dette utsagnet viser tydelig hvordan en forelder i barnehagen etterlyser mer informasjon. Dette er ikke ensbetydende med at barnehagen ikke gjør en god jobb eller at respondentene mener at barnehagen gjør en dårligere jobb i forhold til ivaretagelse av sikkerhet, men det viser usikkerhetsmomenter rundt enkelte barnehagers fokus på sikkerhet.

Punkt 12. Tror du de ansatte i barnehagen vet hvor ditt barn leker i uterommet?

Ja	59	82%
Usikker	11	15%
Nei	0	0%

Til tross for egen bevissthet rundt eget barns sikkerhet i hjemmet er det god tillitt til at barnehagen har kontroll på sikkerheten når barna leker ute i barnehagen. Dette kommer frem i punkt 12 i undersøkelsen hvor det stilles spørsmål om respondentene tror at de ansatte i barnehagen vet hvor barna deres leker i uterommet. Barnehagene som er representert i undersøkelsen viser at det er god tillitt til at ansatte vet hvor barna leker i uterommet. Dette kan være en støtte til undersøkelsen gjennomført av TNS Gallup (2008) på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet (St.meld. nr. 41) og undersøkelse utført av barnehage.no (2009) som

viser hvor fornøyde foreldre var til tilbudet i norske barnehager. I denne spørreundersøkelsen er det ikke rettet fokus på hvor fornøyde foreldrene er, men resultatene viser at det er tillitt til at barnehagen har oversikt og at dem kjenner barna godt nok til å kunne vite hvor barnet deres befinner seg i uterommet. God tillitt til barnehagen kan være et godt utgangspunkt for å være fornøyde til barnehagens virksomhet.

En annen del av undersøkelsen (punkt 14) viser at 29% er uenig i at dem selv vil ha kontroll på at barnet utsettes for risikofylt lek av andre, da det er noe dem selv ønsker kontroll på. 8% er svært uenig i at det er unødvendig at deres barn kan utsettes for farer i risikofylt lek av andre, mens 21% finner seg enig i denne påstanden. 35% er verken enig eller uenig og med det danner det seg et lite usikkerhetsmoment i forhold til hvor mye foreldrene egentlig ønsker å overlate ansvar til andre voksne. Barnehagen kan opparbeide eller ivareta tillitten hos foreldrene ved å være bevisst formidlingen av barnehagens virksomhet med fokus på sikkerhet. I følge Rammeplanen (2006/2011) er barnehagen en pedagogisk virksomhet som skal planlegges, dokumenteres og vurderes.

Bevisstheten rundt sikkerhet i uterommet trenger ikke være synonymt med at man ikke tillater lek som kan medføre en skade. Å være bevisst hva man holder på med og anse mulige farer kan være til god hjelp for å støtte barnets utforskning og beholde egen ro i situasjonen da man har noen tanker rundt behandling av eventuelle skader eller uhell. Dette kan støttes til Vygotsky's proksimale utviklingssone og rollen til en medierende hjelper (Torill Moen, 2012).

I det følgende skal jeg vise til noen resultater i forhold til foreldres ønsker om at barnehagen ivaretar "den gode gamle leken" (leken på løkka med tradisjonelle barneleker). Dette gir ikke noe direkte svar på problemstillingen for oppgaven men underbygger en tendens til at den frie lek i nærmiljø kan bli overlatt til barnehagene, som en konsekvens av at den frie lek med innslag av risikofylt lek er på vei bort. Det er flere og flere barn som tilhører organiserte aktiviteter eller andre leker styrt av voksne. I følge Rammeplanen (2006/2011) skal barnehagen være et kompletterende miljø til hjemmet. I undersøkelsen kommer det frem at de fleste foreldrene mener barnehagen er en viktig instans som ivaretar "den gode gamle leken" (punkt 10). Diagrammet viser at det er 39% som mener det er viktig, mens 1% mener dette er uvesentlig. Dette kan være med å underbygge viktigheten av barnehagens arbeid som ivaretar barns lek og behov for fysisk utfoldelse. At en overlater dette til barnehagen kan settes i sammenheng med påstanden om at organiserte aktiviteter tømmer nabolagene for barn (Majavatn og Fjørtoft 2008), og at familiene ikke har den samme muligheten for å

videreformidle ”leken på løkka” når det ikke er barn i gatene. Forskjellen mellom den barnestyrt leken og den organiserte leken er at det blir voksenstyrt med fokus på regler og resultater, mens barna bare trenger noe å komme i flyt med, æ være i aktivitet for aktivitetens del (Csikszentmihalyi i Osnes 2010). Dette er i tråd med det Sandseter (2010 i Moser 2010) sier om at barnehagen har en avgjørende betydning for opplevelser og helhetlige utvikling hos dagens barn. Det er flere og flere foreldre som jobber mens barna er i barnehage, dette kan også være en av grunnene til at nabolagene ikke har like mange lekende barn i gatene ettersom at barna oppholder seg i institusjoner på dagtid. På den måten kan det hevdes at barnehagen overtar et ansvar for å videreføre tradisjonelle barneleker.

Sandseter holder diskusjonen rundt risikofylt lek varm når hun med støtte i Professor Ball (2002) og egen forskning viser at man må forvente at barn slår seg ettersom at barns lek er uforutsigbar. Det må kunne være et mål at man ikke vikler seg inn i tvilen om sikkerheten som går ut over barnas behov for fysisk utfoldelse og spenningsbehov. Kan henvise til eksemplet fra ansatte i Australia, hvor redselen for søksmål er styrende (Bundy 2009 i Moser 2010) Det kan virke dramatisk å hevde at Norge beveger seg i retning av Australias utplanerte og kunstige gressflater, men med utgangspunkt i denne undersøkelsen som viser at 43% er enig i at risikofylt lek er farlig og at 78% er opptatt av sikkerhet i uterommet kan man forholde seg kritisk. Etter at hjelmer og GPS (Global Positioning System) som overvåkning på barn diskuteres som praktisk og nødvendig, kan man mobilisere til å gjøre tiltak som hindrer dette. Norge er et velfungerende land med god økonomi og har midler til å beskytte barna. Sandseter (2011, her i barnehage.no) setter det på spissen når hun hevder tendensen til at man til enhver anledning setter hjelm på barnas hode for å ivareta sikkerheten er tilstedet. Ved å benytte slik overvåkning på barn svekkes tillitten til barn og ansvarshavendes rolle, som skal være der barna er og drive aktiv intervensjon (Osnes 2010). Overvåkning ved hjelp av GPS kan tenkes å være en hvilepute for voksnes tilstedeværelse som viser dårlig anerkjennelse for barnets privatliv (Bae 2004) og (Barnekonvensjonen). Ennå kan man i Norge være trygge på at bruk av GPS som overvåkning ikke har blitt fremtredende, men årvåkenhet til nytte og konsekvens til nye metoder kan være fornuftig.

5. Avslutning

I denne oppgaven har du lest at resultatene i spørreundersøkelsen indikerer en tendens til at foreldre har en oppfatning av at risikofylt lek er farlig for deres barn og at barnas sikkerhet står i fokus. Sett fra resultatene i oppgaven har foreldres tilstedeværelse i barnas lek endret seg betydelig i løpet av et generasjonsskifte. Foreldres fokus på sikkerhet i uterommet legger noen føringer for mulige tendenser til at barns risikofylte lek blir forhindret for å ivareta barnets sikkerhet og for å unngå skade.

I følge rammeplanen skal barnehagen gi barn under opplæringspliktig alder gode utviklings og aktivitetsmuligheter i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem (barnehageloven §1 formål i Rp 2006/2011). Dette innlemmer barnehagen som en viktig samarbeidspartner til det enkelte hjem, og man må være åpen for å tilrettelegge for det enkelte barn i forhold til utfordringer med risikofylt lek og sikkerhet i barnehagen. Foreldrene i undersøkelsen viser ulik innsikt i barnehagens sikkerhetsarbeid men har likevel god tillitt til at deres barn blir sett av ansatte i barnehagen. Hvordan barnehagens ansatte videreformidler ansvar for sikkerhet i den aktive handling i barnehagen kan være et godt utgangspunkt for å skape trygghet til foreldre. Noen foreldre etterlyser mer informasjon om sikkerhet, og ved hjelp av dokumentering av beredskapsplaner og arbeid med sikkerhet i barnehagen kan foreldresamarbeidet styrkes.

Arbeidet med denne oppgaven har gitt meg som kommende førskolelærer innsikt i hvordan foreldre oppfatter risikofylt lek og hvordan samarbeid med de enkelte foreldre vil styrke og sikre barnas utvikling i den retning foreldre ønsker, men med retningslinjene fra Rammeplanen (2006/2011) som utgangspunkt. Bevisst arbeid med å videreformidle informasjon og fagbegrunnet teori kan være med på å forebygge at barnas frie lek i uterommet blir borte med tiden. Og at økt fokus på sikkerhet ikke skygger viktigheten og verdien av barns risikofylte lek. Gjennom foreldresamarbeid kan jeg veilede og fremme barnas verdi i risikofylt lek som kan medføre en skade og vise til hvordan barnas sikkerhet ivaretas.

Arbeidet med denne oppgaven har gitt meg flere spørsmål som jeg kunne tenkt meg å sett nærmere på. I en videreføring av denne oppgaven kunne det vært interessant å se på årsaken til at foreldrene oppfatter risikofylt lek ulikt og hvorfor foreldres tilstedeværelse i barnas lek har økt den siste tiden.

6. Litteratur:

- Bae, B. (2004). *Det interessante i det alminnelige: en artikkelsamling*. Oslo, Pedagogisk forum
- Ball.J.D.(2002). *Playgrounds – risks, benefits and choises*. Contract research report, London, HSE Books
- Barne og familiedepartementet. (2000). *Barnehagens fysiske miljø - Et temahefte om utforming av barnehagens inne- og uteområde*.
- Boyesen, M.(1997). *Den truende tryggheten*. Doktorgradsavhandling ved NTNU, Trondheim
- Breivik, G.(2004). *Sug i magen og livskvalitet*, Tiden
- Dalland, O.(2007). *Metode og oppgaveskriving for studenter*, 4.utg. Oslo, Gyldendal Akademisk
- Furuset, K. (2000). *Ut, naturligvis! Barn, natur og uteaktiviteter*, Trondheim, DMMH's publikasjonsserie nr.2
- Kloep.M og L.B Hendry .(2003). *Utviklingspsykologi i praksis*, Oslo, Abstrakt forlag
- Kvello, Ø. (2010) *Barnas barnehage 2 – barn i utvikling*, Oslo, Gyldendal Akademisk
- Kvistad.K og F.Søbstad. (2005). *Kvalitetsarbeid i barnehagen*, Oslo, Cappelen Akademisk Forlag
- Kunnskapsdepartementet. (2006). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo
- Larsen.A.K. & og Slåtten,M.V. (2006). *En bok om oppvekst*. Samfunnsfag i førskolelærerutdanningen. 2.utg. Bergen. Fagbokforlaget
- Majavatn, P.E og I.Fjørtoft .(2008). *Barn og fysisk aktivitet - Program for foreldreveiledning*, Helsedirektoratet og Barne-, ungdoms og familiedepartementet
- Moen. E og K.B.Jackobsen .(2007). *Skrutt for skritt*. Barn og bevegelse, fysisk fostring/kroppsoving i barnehage og grunnskole 5.utgave, Nesbru, Forlaget Vett & Viten
- Moen, T. (2011) *Vygotsky i teori og praksis* (upublisert materiale).
- Sandseter i Osnes.H, H.N.Skaug og K.M.E Kaarby .(2010). *Kropp, bevegelse og helse i barnehagen*, Oslo, Universitetsforlaget
- Sandseter, E.B.H, T.L.Hagen og T.Moser (Red.) (2010). *Barnas barnehage 3 – kroppslighet i barnehagen, pedagogisk arbeid med kropp bevegelse og helse*, Oslo, Gyldendal Akademisk

Bae.B i Kunnskapsdepartementet <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/tema/barnehager/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvenser.html?id=440489> hentet: 12.04.2012 kl.8.24

Barnehage.no – *lekeplasser er for pene*
<http://www.barnehage.no/no/Reportasjer/1147/September/Mener-barnehagenes-lekeplasser-er-for-pene/> hentet 27.01.12 kl.12.07

Barnehage.no – *foreldre skamroses norske barnehager*
<http://www.barnehage.no/no/Nyheter/3480/Januar/Foreldre-skamroses-norske-barnehager/>
hentet 01.03.84 kl.13.26

Barnehage.no – *en nasjon av bomullsbarne*
<http://www.barnehage.no/no/Nyheter/2011/Desember/En-nasjon-av-bomullsbarne/> hentet
14.03.2012

Barnehage.no- *60 barn skades i norske barnehager daglig*
<http://www.barnehage.no/no/Nyheter/2012/April/60-barn-skades-i-norske-barnehager-daglig/>
hentet 16.04.2012 kl.20.52

Barne, likestillings og inkluderingsdepartementet. *Barnets beste*
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/nouer/2000/nou-2000-12/6/6.html?id=358214>
hentet: 28.02.2012 kl.18.34

Barne og likestillingsdepartementet – *lover og regler*
http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/lover_regler.html?id=276069
hentet 27.01.2012 kl.12.47

Barne, likestillings og inkluderingsdepartementet. *FN konvensjon om barnets rettigheter.*
http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/veiledninger_brosjyrer/2000/barnekonvensjonen-kortversjon-norsk.html?id=87582 hentet 13.04.2012 kl.13.40

Dsb.no – *lekeplassutstyr* <http://dsb.no/no/Ansvarsomrader/Produkter-og-tjenester/Lekeplassutstyr1/> hentet
16.12.11 kl.13.14

Foreldre&barn. *Tre kroner dagen for å overvåke barnet*
<http://www.klikk.no/foreldre/familieliv/article538114.ece> hentet 13.04.2012.

Gjærevol.E og G.B.Håberg i *Miljørettet helsevern i barnehager og skoler*
<http://ndla.no/nb/node/13534> hentet 13.04.2012

HMS, her i Kunnskapsdepartementet.
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/tema/barnehager/helse-miljo--og-sikkerhet-i-barnehagen-.html?id=462309> hentet 13.04.2012

Regjeringen.no <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/pressemeldinger/2007/full-barnehagedekning-.html?id=482446> hentet 24.03.2012 14.03

Lociloci.com <https://www.lociloci.com/no/> hentet. 22.04.2012

Regjeringen.no <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/regpubl/stmeld/2008-2009/stmeld-nr-41-2008-2009-5.html?id=563894> hentet 25.03.2012 klokken 20.20

Sandseter.E.B.H i Nr.1 *Schrødingerskatt* <http://www.nrk.no/nett-tv/indeks/298798/>
Hentet 12.04.2012 kl.12.20

St.meld.nr.41. I *Kunnskapsdepartementet*.
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/regpubl/stmeld/2008-2009/stmeld-nr-41-2008-2009-5.html?id=563894> hentet: 25.03.2012. kl.20.49

Statistisk sentralbyrå <http://www.ssb.no/samfunnsspeilet/utg/200705/07/index.html>
Hentet: 12.04.2012 kl.8.48

7. Vedlegg

Spørsmål til spørreundersøkelse

I forbindelse med bacheloroppgave på førskolelærerutdanningen ved Dronning Mauds Minne Høgskole, skal jeg skrive en oppgave om risikofylt lek og sikkerhet. Det er et mål å få et innblikk i hvordan foreldres oppfatning er til dette tema og hvordan dem mener barnehagen forholder seg til å ivareta barnas sikkerhet. Spørreundersøkelsen er helt anonym. Det tar ca. 5-10min å gjennomføre spørreundersøkelsen.

Risikofylt lek er en utfordrende og spennende lek som innebærer risiko for at barnet kan skade seg hvis noe går galt. Risikofylt lek kan for eksempel være:

- lek i store høyder (fare for f.eks fall)
- lek med stor fart (fare for f.eks sammenstøt)
- kamp og slosseleker (fare for f.eks skade hverandre)
- lev ved farlige steder (fare for f.eks klippekanter og dypt vann)
- lek med farlig redskaper (fare for f.eks kniv, sag, hammer)
- lek hvor barna kan gå seg bort (når barna får gå på egen "tokt" alene, uten voksne)

Jeg ville satt stor pris på om spørreskjemaet besvares innen 10.februar.2012 Skulle det være noen spørsmål til dette skjema eller til min bachelor oppgave kan du kontakte meg pr. e-post :

081178@dmmh.no

På forhånd takker jeg for din hjelp! Marianne Nikolaisen

Bacheloroppgaven er veiledet av Ellen Beate Sandseter Hansen og Marit Heldal v. Dronning Mauds Minne Høgskole.

1. Mann/Kvinne
2. Mitt barn er en Jente/gutt/ begge deler
3. Hvilken landsdel hører du til?
4. Som barn lekte jeg uten tilsyn av mine foreldre eller andre voksne
5. Jeg er tilstedeværende når mitt barn leker i uterommet
6. Risikofylt lek mener jeg er farlig for mitt barn
7. Jeg tenker alltid på mitt barns sikkerhet når det foregår lek i uterommet
8. Jeg prioriterer mitt barns mulighet for fri lek fremfor organiserte aktiviteter

9. Opplever du det som greit å la ditt barn være med på organiserte aktiviteter (styrt av voksne) fremfor fri lek i hjemmet/nærmiljøet?
10. Hvor viktig er det for deg som forelder at barnehagen er en instans som ivaretar "den gode gamle leken"(leken på løkka med tradisjonelle barneleker som ballspill og sisten?)
11. I hvilken grad opplever du innsikt i barnehagens sikkerhetsarbeid og deres beredskapsplan (hva om skjer når ulykken er ute)?
12. Tror du de ansatte i barnehagen vet hvor mitt barn leker i uterommet?
13. Er det viktig at barnet ditt får utfordringer i fysisk lek som kan medføre en risiko?
14. Det er unødvendig at mitt barn utsettes for farer i risikofylt lek i barnehagen, dette vil jeg selv ha kontroll på?
15. I forhold til sikkerheten i barnehagen, er det noe du mener barnehagen kunne hatt mer/mindre fokus på?